

SE SABRÀ TOT

«SE SABRÀ TOT»

ÉS L'OBRA GUANYADORA DEL PREMI SANT JORDI 2009,
QUE CONVOCA ÒMNIUM CULTURAL AMB LA COL·LABORACIÓ
DE LA FUNDACIÓ ENCICLOPÈDIA CATALANA.

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

Fundació Enciclopèdia Catalana

XAVIER BOSCH

SE SABRÀ TOT

Premi Sant Jordi 2009

Proa

El jurat del Premi Sant Jordi 2009 era constituït
per Laura Borràs, Àlex Broch, Isidre Grau,
Ramon Pla i Arxé i Emili Rosales.

Primera edició: febrer del 2010

© 2010 Xavier Bosch

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Peu de la Creu, 4
08001 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-8256-620-7
Dipòsit Legal: B-2.340-2010
Composició: Edilínia, SL
Impressió: Egedsa

La reproducció total o parcial d'aquesta obra
per qualsevol procediment, comprenent-hi
la reprografia i el tractament informàtic,
o la distribució d'exemplars mitjançant lloguer
i préstec resten rigorosament prohibides sense
l'autorització escrita de l'editor i estaran
sotmeses a les sancions establertes per la llei.

A la Mònica i l'Aran

*A la memòria de Joan Bellès,
i als seus amics sirians, fabulats o no,
que també deuen enyorar tanta saviesa*

Queda el consol que la història tot ho dirà.
Se sabrà tot.

LLUÍS FOIX
Avui, maig del 2009

I

El càrrec m'ha durat unes setmanes.

Quan vaig arribar al diari mai no vaig pensar quant temps m'hi estaria. Mai no vaig creure, però, que m'hi passaria menys de quatre anys, segurament el temps que cal per fer canvis, pairlos i consolidar el nou model que portava al cap.

No ha pogut ser. Aquesta és, i em sap greu, una història escapçada. En un any amb prou feines hem tingut temps per variar dinàmiques, ni imposar el projecte, ni modificar els hàbits del lector, que és una tasca apassionant però lenta, de formiga.

Plego, sí. El rumor que ha circulat en les darreres hores en aquest cas era veritat. I us avanço que no em sento fracassat, ni derrotat, però és evident que en tota aquesta epopeia no hi ha cap vencedor.

Per què me'n vaig, doncs?

Les relacions entre el director d'un diari i el seu editor mai no són fàcils. Res de nou. Ja se sap. Un mira d'explicar les coses i l'altre té interessos. L'un vol una redacció potent, que viatgi, que estigui al lloc dels fets, que mossegui per aixecar una notícia... L'altre mira pel negoci. Si no cal un portàtil ens l'estalviem. Si s'espatlla l'aire condicionat, que obrin les finestres. I si

suen que es dutxin, colla de porcs, quan arribin a casa. Què us haig d'explicar, oi?

Res d'això no m'ha sorprès, però sí que m'ha sobtat fins a quin punt no ens hem entès. Deixeu-m'ho dir sense embuts: quan l'editor vol fer de director, malament rai.

No es pot dir, per tant, que de redacció en amunt hagi treballat gaire a gust. Per no dir gens.

Amb vosaltres, sí. Sou bons. Molt bons. Segur que no som la millor redacció del món, però em ve de gust dir-vos que, a la meua vida, mai no havia trobat un grup de professionals que fessin del periodisme un estil de vida. Ho dueu a la sang. Especialment els caps de secció. Per coneixements, per criteri, per hores i per ètica, m'heu donat una lliçó diària. Parlo en conjunt, esclar, perquè sempre hi ha algun borinot, com a tot arreu...

Al final, però, hem arribat a aquests dies decisius, que tant de bo que no haguessin passat mai. Tant perseguir la primícia del segle, hem caigut en el nostre propi parany.

Com bé sabeu, la mort del Senza i, sobretot, les circumstàncies del seu accident ho han capgirat tot. El seu cas i les seves conseqüències ens han posat en el punt de mira. Ens ha succeït el pitjor que li pot passar a un diari. En comptes d'explicar notícies ens hem convertit en una d'elles.

És per això que dimiteixo. Perquè fins avui era el responsable de tot el que sortia publicat i no vull que sigui dit que m'escaquejo en els moments difícils. Me'n vaig i ho faig en calent. I sóc conscient que segurament no és quan s'han de prendre decisions. Però em sembla que, tal com han anat les coses, plegar és un exercici de dignitat en un país en l'imaginari del qual s'ha instal·lat la idea que mai no dimiteix ningú, i encara

menys un director de diari, amb un sou, un poder i uns privilegis als quals costa molt de renunciar.

Insisteixo. No em sento fracassat, ni derrotat, però és evident que en aquesta història no hi ha cap vencedor.

Us agraeixo la vostra feina, el compromís i el suport que m'heu donat en aquests dotze mesos llargs que m'han passat volant. Si en aquest temps us he ofès en res, us en demano disculpes i espero que entengueu que només era una qüestió professional.

A partir d'ara no sé a què em dedicaré. Dificilment tornaré a la televisió, si més no, en aquest Grup.

I prou. No em vull enrotllar que, com m'heu sentit dir tantes vegades durant aquest any, «els textos curts es llegeixen, els llargs es miren».

Us llegiré. Que tingueu sort.

Em van dedicar uns aplaudiments neulits. Tampoc no n'esperava més per un discurs que va ser espontani. Més o menys. M'havia preparat tres idees i les vaig anar esfilagarsant amb prudència, amb la sinceritat justa però sense gaires miraments. Sé perfectament el sentit d'allò que vaig comunicar aquell vespre als que havien sigut els meus caps de secció. I prou. L'endemà mateix ja m'hauria sigut impossible recordar fil per randa tot el que vaig dir a la sala del consell editorial si no fos perquè algú es va encarregar de deixar-ne testimoni escrit.

Vaig donar-los la mà d'un en un quan sortien de la sala i, amb la pena calculada, també em vaig acomiadar dels rituals: vaig tancar el projector on reproduíem les fotografies candi-

dates per a la portada, vaig apagar el llum de la sala del consell per última vegada i vaig pujar dues plantes a peu per tornar al meu despatx.

Els redactors que em vaig anar trobant al pas –sovint parlant pel mòbil al mig del passadís per tenir una mica més d'intimitat que no en el brogit de la redacció–, els anava saludant amb les celles i amb la naturalitat acostumada, amb un gest que em corresponien sense interrompre la conversa amb les seves fonts. Cap d'ells encara no sabia el secret que acabava de revelar als seus caps de secció.

En arribar al despatx, la Raquel –poc de tot, menys d'orgull– va entrar amb mi d'una revolada i va tancar la porta al seu darrere. Pel seu gest esverat, tan inusual en una dona de formes calmades, vaig tenir la certesa que n'havia passat una de grossa. Ja no venia d'aquí. La Raquel, al corrent de la meua decisió des de feia hores, no em va deixar ni asseure.

–Els ho has dit?

Vaig fer que sí amb el cap, esbufegant com qui torna a casa després de l'enterrament d'un pare i, rebuts condols i abraçades, per fi es queda sol per deixar-se caure a la butaca i descordar-se les sabates.

–Has vist internet?

Encara no havia pogut dir que no, que la Raquel –jo la considerava la meua assistent, ella es presentava a tothom com la meua secretària– ja m'havia obert una pàgina confidencial d'un diari digital.

–Mira.

Era, en poques paraules, un resum perfecte. Sota el titular que anunciava la meua dimissió escrivien, punt per punt, tota l'explicació del comiat que acabava de fer.

–I? –amb els cabells esbullats per sobre els ulls em va interrogar com si jo hagués hagut de saber com s’havia pogut filtrar la notícia gairebé en temps real.

–Algú d’ells, és clar... Algú ho deu haver anat passant per sms mentre jo xerrava. O tenia el telèfon obert i... No ho sé.

La Raquel, més desperta que jo en aquelles hores tèrboles, ja havia arribat a la mateixa conclusió quan m’havia amorrat de cara a la pantalla.

–Saps qui?

–...

–Un fill de puta.

II

Tothom té un titular a cinc columnes que li pot ensorrar la vida. No era la primera vegada que sentia la frase en veu del Riera. En aquella ocasió, però, em sonava a consell per a qui tot just havia acceptat dirigir un diari que ell coneixia com el parenostre. Aquelles paraules, dites al soterrani fosc del restaurant japonès que solia ser el nostre punt de trobada, fins i tot tenien alguna cosa d'advertiment.

Des de la caiguda del mur de Berlín fins poc després de l'atemptat contra les Torres Bessones, el Narcís Riera havia sigut director del *Crònica* –el tercer diari en nombre de lectors de la ciutat–. Li agradava dir, amb humor, que ell, al capdavant del rotatiu, s'havia carregat el comunisme i havia clavat la primera estocada al capitalisme. El Riera s'havia cenyit a explicar-ho, però vivia els esdeveniments mundials amb tanta intensitat que se sentia part de les històries. Eren Boris Ieltsin i ell. Bush i ell. Bin Laden i ell.

Manar li agradava. Molt. Tocar poder durant poc més d'una dècada al capdavant del diari del Grup Blanco havia sigut la culminació de molts anys de passió pel periodisme. «Explicar les coses que passen» era el rètol que havia penjat a la redacció i era la seva única definició de l'ofici que esti-

mava. Sempre havia sabut navegar entre matisos i amenaces. Havia arribat a port sense empassar-se gaire aigua i per això s'havia convertit en un professional tan admirat pels lectors, pels companys i, fins i tot, per la majoria de polítics dels diferents colors. Si per una frase brillant pràcticament hagués matat, què no hauria fet per tenir una notícia abans que la competència? O per saber més detalls que ningú d'una informació concreta?

Arribat a l'edat de jubilar-se, estava orgullós d'haver conservat l'obsessió per la feina al seu despatx de director de la redacció sobre el passeig de Gràcia de Barcelona amb el mateix defici que, en la seva llarga temporada com a corresponent a Roma (i al Vaticà) i també, durant un període molt més breu, a Washington. Allà, amb l'entrevista al president Clinton a la Casa Blanca, havia viscut la seva hora sublim.

En les seves mudances pel món no carretejava tots els seus llibres. En devia tenir milers. Se'ls havia pogut endur, sí, però era massa car. Sí que s'emportava, en canvi, a més a més de la màquina d'escriure, el seu estimat *chester*. Fos on fos la seva residència, es passava més hores encabassat en aquella gran butaca de pell —comprada de segona mà a Notting Hill— que no pas al llit.

Ser solter, més per convenciment que per distracció, no només li havia permès viatjar d'una banda a l'altra del món sense gaires lligams, sinó, sobretot, li havia deixat temps per poder llegir. En alguna ocasió (recordo un sopar d'amics), havia reconegut sense vergonya que «formar una família i tota la pesca» —que no és poca— l'hauria distret de la lectura i no s'ho podia permetre. Ell llegia amb devoció. A totes hores. Especialment, assaig. Era un especialista en el debat his-

tòric dels darrers mil anys i, en concret, de l'últim segle. Poca gent tenia més bagatge que ell, col·leccionista de citacions, discursos i tafaneries. Potser per això, perquè sempre trobava en l'actualitat un paral·lelisme de la història global o bé et fascinava amb una anècdota local o et col·locava com ningú una citació d'una frase que ni Churchill mateix sabia que havia dit, les ràdios i les teles se'l disputaven per tenir-lo com a tertulià. Malgrat el preu de mercat tan rebentat en els mitjans del país, ell s'ho feia pagar.

En tant que president honorífic del Consell Editorial del *Crònica*, va ser la primera persona que vaig voler veure quan vaig signar el contracte com a director del diari. El Riera, per dinar, mantenia el vell costum de Fleet Street de treure's la corbata. En aquell soterrani, en nom de la comoditat però potser en detriment de la higiene, també et feien treure les sabates.

—Què vols que et digui? Això d'haver-me de descalçar per dinar i posar-me aquestes sabatilles... Vés a saber qui...

—T'has entès amb l'A.B.C.? —em va interrompre sense importar-li gens ni gota les meves cabòries sobre els hàbits de l'underground del Shibui, el restaurant de les nostres cites.

—No hi he tingut cap problema. Parla sense embuts, va al gra... Diu les coses a la cara. M'agrada la gent així.

—T'ha dit que eres el seu candidat ideal?

—Sí, la seva primera opció.

M'havia precipitat a respondre. Amb el silenci del Riera mentre feia un glop de cervesa japonesa —aigua de peixera—, em vaig adonar, per primera vegada, que potser havia estat massa ingenu.

Tota la negociació havia anat rodada. I molt ràpida. Potser, vist amb el temps, massa i tot.

Un vespre, mentre em desmaquillava amb una tovallola humida, em va sonar el mòbil. Era l'A.B.C. Feia temps que el coneixia. Quan el van fitxar com a director general del Grup Blanco, jo ja feia cinc anys que, amb corbata i teleprompter, presentava les notícies de l'hora de sopar. En aquells dies me'l van presentar formalment («molt de gust», «el gust és meu, et miro cada nit») i, amb el temps, m'havia anat trucant en alguna ocasió. No només per renovar-me el contracte amb la televisió del Grup, sinó també per comentar-me la situació política i, si s'esqueia, donar-me la consigna de la línia editorial de l'empresa davant de determinats esdeveniments. Res d'anormal. «Qui paga, mana» havien sigut, fins aleshores, les paraules més desagradables que mai m'havia hagut de dir per convence'm d'una postura que jo no acabava de veure prou clara. De cop i volta, se m'havien esvaït els dubtes periodístics sobre aquell afer concret. Els ètics? Feia temps que al Grup Blanco havien cantat les absoltes a qualsevol debat moral.

Mentre m'anava eixugant la cara amb un clínex, l'A.B.C. em convidava a dinar l'endemà mateix. Era evident que tenia pressa. I jo, pensava, la paella pel mànec. Em va citar al Via Veneto. Al seu parer, el millor restaurant de la ciutat.

Hi vaig arribar d'hora. Ell va ser puntual i, quan va entrar al Saló Blau, el menjador privat que havien preparat per a nosaltres dos sols, em vaig adonar que li va saber greu que li hagués passat al davant.

Després de saludar va descarregar les butxaques de l'americana i ho va disposar tot, amb una coreografia que tenia

molt ben apresada, al damunt de la taula: els dos mòbils, una petita llibreta, un bolígraf de dos-cents euros, el paquet de Winston i un encenedor de plàstic no recarregable que no feia gaire per a ell. Tot molt ben ordenat, en un piló al costat del ganivet de plata.

—Et fa res que em tregui l'americana?

Se li'n fumia el meu parer perquè se l'hauria tret igual. De fet, abans del meu «per favor» de cortesia ja l'havia penjat a la cadira del costat. Aleshores va ser quan em vaig adonar que la llegenda sobre el seu nom era realitat. De l'Artur Biosca Canal se'n deien moltes coses. Tothom coincidia, però, que se l'anomenava A.B.C. perquè eren les inicials que duia cosides a totes les seves camises.

Pell blanca, camisa encara més blanca (sempre i en qualsevol circumstància, blanca) i inicials sempre amb fil granatós i lletra menuda. Ningú no li havia vist mai una camisa on no hi posés A punt, B punt, C punt. Era un home amb bastanta teta. Amb els pantalons per damunt del melic, encara se li notava més aquell pitet de nena adolescent. De fet, m'havien assegurat que, quan a la feina o a les partides de bridge es treia l'americana, la vista de tothom se n'anava indefectiblement allà. A les inicials. Encara sort que era alt perquè, altrament, en un home de cinquanta tocats, el colesterol no hauria tingut gaire espai per esbravar-se amunt i avall.

El rellotge també l'engavanyava. Se'l va treure del canell entresuat i el va deixar al costat de la muntanyeta d'artefactes que havia arrenjerat al damunt de la taula. Endreçava les seves coses a la collonèsima, amb el mateix mètode, organització i rigor que gestionava les empreses del grup. El *Crònica* aquí, 24Not allà, i Radiosport i Radionotícies, els dos mitjans

de comunicació més recents i amb un grau d'acceptació, per part dels oients, molt per damunt del pla de negoci inicial.

Un diari popular, una tele i una ràdio de vint-i-quatre hores de notícies, set dies per setmana, i una emissora d'informació constant sobre el món de l'esport. Aquest era el petit imperi Blanco.

L'A.B.C., amb la seva entrada al hòlding de comunicació, havia dissenyat un organigrama molt clar.

Quatre redaccions autònomes.

Criteris unificats i administració única.

Instruccions, les justes.

Sinergies, les necessàries.

El diari era el pal de paller d'un grup que, des de 1980, havia anat creixent compassadament en volum de negoci i en influència sense que ningú no endevinés quina de les dues coses interessava més a l'amo.

No vam mirar la carta. No tant perquè l'A.B.C. la pogués recitar de cor, sinó perquè es deixava guiar per les recomanacions del dia per part de l'amo del restaurant, el senyor Monge, que sabia la flaca de cadascun dels seus clients.

Vaig decidir demanar el mateix que mengés ell. De primer una amanida de favetes no sé com. De segon, sí que ho recordo bé, ens van recomanar que ens partíssim una dorada a la sal. L'A.B.C. ho va tenir claríssim.

—Les dorades a la sal són com les mamades. Sempre són millors fora de casa. —I vingi riure de la seva gràcia.

El senyor Monge, que en els seus reservats n'havia sentit de tots els colors i ja no s'esverava per res, va vinclar-se endavant i, autèntic professional de la reverència, va fer el mateix posat d'agraïment que si li haguessin felicitat les Pas-

qües. Lleugerament acalorat per la picardia, es va retirar del reservat.

–Bé, com ja saps el *Crònica* busca director i tu ets el meu primer candidat. De fet, ets l'únic candidat perquè ja n'he parlat amb el senyor Blanco, l'he convençut i també està d'acord que tu pots ser... Perdó, que tu ets l'home ideal per al nou impuls que necessita el diari.

–Em sento molt afalagat. –Vaig dissimular la vanitat de veure que la brama que corria pel Grup des de feia setmanes, i que m'assenyalava com el candidat, anava molt ben encaminada.– L'hauré de veure?

–A qui?

–El senyor Blanco.

Es va fer un tip de riure. La tetona li anava amunt i avall. De cop i volta va fer el rictus més seriós, em va mirar als ulls i va deixar anar un «no» tan contundent que no admetia allò que hauria pertocat: la repregunta.

Vam continuar la conversa establint les condicions del contracte i vam esbossar els aspectes que podríem canviar del diari –forma i organització–. Jo feia com si ho rumiés per primera vegada. Vaig aconseguir que semblés que ho estava improvisant.

Després, fent els honors a la dorada més melosa que he tastat mai, vam entrar a les estratègies a seguir per mirar de fotre lectors dels dos grans diaris de la ciutat que encara ens passaven la mà per la cara tant al quiosc com en nombre de subscripcions.

De cop i volta, una pregunta meva que volia ser més una broma que res, va encarcarar l'àpat.

–Puc dir que no?

–No.

Em vaig ennuegar amb el peix i vaig començar a tossir.

–I si m'estimo més continuar presentant les notícies que agafar el *Crònica*?

–Si dius que no, no les continuaràs presentant. –Després de tres segons de tensió, va reblar-ho.– Són coses del Blanco.

Va sonar tan gruixut que em vaig fer l'orni.

–Em sembla que no ho he entès bé...

–Doncs està molt clar, Dani. O bé agafes el *Crònica* o s'ha acabat presentar les notícies.

–Això, ho sento, però sona a xantatge.

–En absolut. Això «sona» a salt endavant. Això és l'oportunitat de la teva vida. Saps les bufetades que hi hauria per ser director del *Crònica*?

I, a partir d'aquí, l'ensabonada. I a intentar fer veure, tant per ell com per mi, que aquelles paraules no havien existit. «No pots dir que no», «pensa en el prestigi», «això et situa per sempre», «el Grup aposta per tu», «el Blanco i jo volem que siguis tu», «quants? Quaranta? L'edat ideal», «aquí t'hi pots passar molts anys», «un director de diari té uns avantatges i un sou», «no hi pots renunciar»... Ja feia estona que havia pensat que diria que sí. Abans i tot d'entrar al restaurant havia decidit acceptar si, tal com deien les travesses, la proposta me l'havien de fer a mi. Però no m'havia agradat gens que fos per aquí o per la porta i em vaig fer pregar una mica més. Condicions de subdirectors, de nomenaments, de model de diari. No ens enganyem, res que l'A.B.C. no estigués disposat a concedir-me abans del dinar.

A les postres, li vaig dir que sí.

–No sé ben bé per què ho faig, però em fa il·lusió. I em sembla que tu i jo ens entendrem.

–Collonut –va dir l’A.B.C.–. Dani Santana, nou director del *Crònica*. Això ho hem de celebrar.

Va demanar que li encenguessin un Cohiba Lancero.

La manera com se’l va fumar, però, em va sorprendre. Es dedicava a anar sucant el cul del cigar dins del cigaló de grappa Poli com qui mulla la ploma al tinter. No ho havia vist fer mai a ningú. També en això era d’un ordre compulsiu. Pipada, cul a la grappa i una altra pipada. Amb la fama que tenia de ser un alt executiu amb classe i refinat, l’haurien d’haver vist allà, xuclant aquells graus d’alcohol gairebé de forma malaltissa. Del diari ja no en vam parlar més.

Vam enraonar del seu fill –primer d’econòmiques a Harvard– i, només abans d’aixecar-nos, vam posar fil a l’agulla. Vam quedar que deixaríem passar el cap de setmana i, el dilluns al matí, enviariem un comunicat a les agències de notícies per difondre el meu nomenament com a director del *Crònica*. (En la nota del Grup no van voler posar –«no barregem, són coses diferents»– que el meu relleu a 24Not seria el nebot del senyor Blanco, una bagatella que, francament, ni em sorprenia ni m’importava gaire.)

Vam sortir del reservat, ens van donar els abrics, vaig encaixar amb l’A.B.C. i vam fer-nos una abraçada que, de tan freda, els cambres que eren a la vora, sol·lícits com sempre, van haver de recollir el gebre amb pala i escombra.

En sortir del restaurant, l’esperava un Audi A6 blau fosc, a joc amb la seva americana. El xòfer, el Ricard, li va obrir la porta del darrere.

–Has vingut en cotxe?

–No, no... No condueixo.

–Ah, és veritat... Des de l'accident, oi? –va dir com qui no vol la cosa–. T'haurem de posar xofer. I seguretat.

I, sense donar-hi més transcendència, l'A.B.C va pujar al davant, pel costat del copilot, i va deixar el Ricard amb la porta oberta i amb un pam de nas.

A mi també m'hi va deixar, perquè mai no li havia comentat ni una sola paraula de l'accident. Ni a ell, ni a ningú.

El Riera –aire de patrici– havia escoltat tot el meu relat sense dir res, amb la distància de qui ha trepitjat la Sala Oval amb les Lotusse de cordons i tota la resta li sembla peixi minutí. Semblava que havia estat més pendent d'anar pescant el combinat de sushi i sashimi amb aquell coi de bastonets que ell dominava amb traça, que no del meu fitxatge i la meua relació amb l'A.B.C. Al capdavall, havia sigut ell qui m'havia preguntat si creia que m'hi entendria. Tan sols m'havia interromput una vegada.

–Vés amb compte amb el poder. Té vida pròpia. No només en la política o en el periodisme. En tots els àmbits de la vida hi ha qui ho manega tot per dominar i per moure els fils. És una malaltia com una altra.

–S'encomana?

Vam riure i li vaig agrair el consell. I aleshores, murri com ell sol, em va deixar anar la seva frase preferida.

–Tothom té un titular a cinc columnes que li pot ensorrar la vida –em va repetir, sorneguer.

Vaig somriure estúpidament, sense saber gaire per què. No vaig entendre si ho deia per mi, per l'A.B.C. o, qui sap si, potser, per ell mateix.